

ТАШКИЛОТЛАРДА МЕНЕЖМЕНТ БОШҚАРУВИ ВА УНИНГ ФУНКЦИЯЛАРИ

Атажанова Дилфуза Махкамовна,

2-Фарғона тиббиёт коллежи

Бизнесни ташкил этиш ва юритиш фани ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Мақолада ташкилотларда бошқарувчилик фаолияти, менежмент бошқаруви ва унинг функциялари ҳақида маълумотлар ёритилган. Таҳлилий мулоҳазалар юритилган.

***Калит сўзлар:** менежмент, меҳнат тақсимоти, бошқарувчанлик, фаолиятни мувофиқлаштирувчи, ишлаб чиқариш*

ABSTRACT

The article provides information about managerial activities, management management and its functions in organizations. Analytical comments are made.

***Key words:** management, division of labor, management, activity coordinator, production*

АННОТАЦИЯ

В статье представлена информация об управленческой деятельности, управленческом менеджменте и его функциях в организациях. Сделаны аналитические комментарии.

***Ключевые слова:** менеджмент, разделение труда, управление, координатор деятельности, производство.*

КИРИШ

Менежмент бу маълум бир иш тури, фаолият ҳисобланади. Бу махсус турдаги меҳнат билан бирга ҳамкорлик ва меҳнат тақсимоти. Ҳамкорлик шароитида ҳар бир ишлаб чиқарувчи умумий ишнинг фақат бир қисмини бажаради, шунинг учун умумий натижага эришишда бу жараёнда биргаликдаги ҳаракатлар талаб этилади ҳамда биргаликдаги меҳнатнинг барча иштирокчиларининг фаолияти мувофиқлаштирилади. Менежментнинг тўлиқ таърифни бериш қийин, чунки бу жуда мураккаб, кўп қиррали ҳодиса. 300 дан ортиқ таърифлар мавжуд.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Менежмент классикаси А.Фаёл куйидаги таърифни беради: “Бошқариш учун олдиндан билиш, тартибга солиш, бошқариш, мувофиқлаштириш ва

бошқариш; тахмин қилиш, яъни келажакни ҳисобга олиш ва ҳаракатлар дастурини ишлаб чиқиш; ташкил этиш, яъни икки томонлама моддий ва ижтимоий корхоналар қуриш; тасарруф этиш, яъни ходимларни тўғри ишлашга мажбур қилиш; барча ҳаракатларни мувофиқлаштириш, яъни боғлаш, бирлаштириш, уйғунлаштириш ҳаракатлари; белгиланган қоидаларга ва берилган буйруқларга мувофиқ амалга оширилган ишларни назоратга олиш”.

Ли Якокка эса менежмент “созлаш” дан бошқа нарса эмас деб ҳисоблайди. Акио Морита менежернинг сифатлари ҳақида фикр юритиб, у кўп сонли одамларни қанчалик яхши ташкил қила олишига қараб баҳо берилади, дейди. У энг яхши натижаларга қанчалик самарали эриша олиши уларнинг ҳар бири ўз ишларини бир бутун яхлит ҳолда бирлаштира олишида, деб билган. Питер Друкер эса менежментни ўзига хос фаолият тури сифатида белгилайди. Яъни уюлмаган оломонни мақсадли, самарали гуруҳга айлантиради, деб билади.

Менежмент ҳақида кўплаб таърифларни келтириш мумкин. Юқоридаги барча таърифларни умумлаштириб айтиш мумкинки, муайян мақсад асосида бошқарув субъектининг маълум бир бошқарув объектига таъсирдир.

Менежмент меҳнатнинг алоҳида тури сифатида меҳнатдан фарқ қилади. Бу моддий товарлар ва хизматларни яратади.

Бошқарувнинг хусусиятлари қуйидагилар:

- * бошқа одамларнинг иши бўлган меҳнат мавзуси;
- * меҳнат воситалари-ташкилий ва компьютер технологиялари, ахборот, уни йиғиш, қайта ишлаш ва узатиш тизими;
- * одамлар жамоаси бўлган меҳнат объекти муайян ҳамкорлик доирасида;
- * бошқарув қарори бўлган меҳнат маҳсули;
- * якуний натижаларда ифодаланган жамоанинг фаолиятига айланган меҳнат натижалари.

Ҳар қандай ташкилот очик тизимдир. Ташкилотнинг ҳаётий фаолияти учта асосий жараёндан иборат:

- 1) ташқи муҳитдан ресурсларни олиш;
- 2) ресурсларни тайёр маҳсулотга айлантириш;
- 3) ишлаб чиқарилган маҳсулотларни ташқи муҳитга ўтказиш.

Менежер бу ташкилот фаолиятининг муайян турлари бўйича қарорлар қабул қилиш ваколатига эга шахс.

Менежмент изчилликни таъминлайдиган ягона жараён сифатида қўшма меҳнат жараёни турли шаклларда амалга ошириладиган турли хил бошқарув функцияларидир. Бошқариш функцияларининг таркиби бошқариш тизимининг

ҳар қандай нарсага самарали жавобини таъминлаш, бошқариладиган тизим ва ташқи муҳитнинг ўзгариши билан боғлиқ.

Бошқарув объектига тўғридан-тўғри назорат таъсири уч функциянинг ўзаро таъсири орқали амалга оширилади:

- режалаштириш,
- ташкил етиш
- мотивация

Бу асосий бошқарув функциялари, улар ҳар қандай ҳолатда ташкилотда амалга оширилади. Асосийларидан ташқари, ўзига хос бошқариш вазифалари ҳам мавжуд. Уларнинг тўплами ва таркиби бошқариладиган объектнинг ўзига хос хусусиятларига боғлиқ. Буларга қуйидагилар киради: асосий ишлаб чиқаришни бошқариш, ёрдамчи ишлаб чиқаришни бошқариш, инсон ресурсларини бошқариш, молиявий менежмент, маркетингни бошқариш, инновацияларни бошқариш ва бошқалар.

Умуман олганда, режалаштириш жараёнининг ядроси мақсадларни белгилашдир.

Фойдаланилган адабиётлар (REFERENCES)

1. Шарафиддинов, Хурсанд. Мавзу белгилашда давр ижтимоий мазмунининг ўрни. THEORITICAL ASPECTS IN THE FORMATION OF PEDAGOGICAL SCIENCES 9 (9), 105-107. 2023
2. X Шарафиддинов. УРУШ ГУВОҲИ БЎЛГАН ДАРЁ. Filologiyaning dolzarb muammolari va innovatsion yechimlari, (2023), 8-11.
3. X Шарафиддинов. Алишер Навоий ижодининг ижтимоий кирралари. Хоразм Маъмун академияси, (2022), 206-207.
4. X Шарафиддинов. Уруш даври она ва бола фожиасининг бадий тасвири. Analytical Journal of Education and Development 3 (3), 10-109, 2023.
5. Nilufar Sharafutdinova. THE WORDS GOD AND BLUE (KO,,K) ARE THEONYMS, THE WORDS GOD AND BLUE (KO,, K) ARE THEONYMS, Vol-7-Issue Q2- 2022.
6. Sharafutdinova N. Mythology - ancient man's fiction. EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR) - Peer Reviewed Journal Volume: 7 | Issue: 5 May 2021.